

УДК 342.95:351.741(477)

Є.В. Самусь,
здобувач ДНДІ МВС України,
завідувач лабораторії ДНДІ МВС України, м. Київ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТНОЇ СФЕРИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Статтю присвячено визначенню предметної сфери технічного регулювання органів системи МВС України. Проведено аналіз положень національного законодавства, що регламентує діяльність у сфері технічного регулювання, та визначено на його підставі предмет технічного регулювання, стандартизації та науково-технічної діяльності; охарактеризовано предметну сферу технічного регулювання, що здійснюється органами системи МВС України, залежно від функцій, які при цьому реалізуються.

Ключові слова: *технічне регулювання, органи системи МВС України, предметна сфера.*

Статья посвящена определению предметной области технического регулирования органов системы МВД Украины. Проведен анализ положений национального законодательства, регламентирующего деятельность в сфере технического регулирования, и определены на его основании предмет технического регулирования, стандартизации и научно-технической деятельности; охарактеризована предметная сфера технического регулирования, которая осуществляется органами системы МВД Украины, в зависимости от функций, которые при этом реализуются.

Ключевые слова: *техническое регулирование, органы системы МВД Украины, предметная область.*

Paper is devoted to the definition of the subject area of technical regulation of the organs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The analysis of the provisions of the national legislation regulating activities in the field of technical regulation was carried out and the subject of technical regulation, standardization and scientific and technical activity was determined on its basis; the substantive sphere of technical regulation, carried out by the organs of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, is described, depending on the functions that are being implemented.

Keywords: *technical regulation, bodies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, subject field.*

Однією з основних характеристик технічного регулювання є його предмет, визначення якого дає змогу чітко окреслити межі відповідного регулювання. Характеристика предмета технічного регулювання також дозволить розмежувати функції та повноваження різних суб'єктів його здійснення, визначити органи, відповідальні за дотримання вимог технічних регламентів у конкретній сфері. У зв'язку з цим, визначення предмета технічного регулювання органами системи МВС України дасть можливість окреслити межі повноважень та функцій цих органів у досліджуваній сфері та визначити особливості їх реалізації.

Окремі питання визначення предмета діяльності МВС України розглядали такі науковці, як Ю.А. Ведерніков, І.А. Городецька, І.І. Дзюба, Є.В. Курінний, І.І. Митрофанов, А.В. Панчишин, О.В. Руденко, О.В. Скоробагатько та інші. Проте актуальних комплексних досліджень, присвячених визначенню предметної сфери технічного регулювання, що здійснюється органами системи МВС України, у науці адміністративного права не проводилось.

Метою цієї статті є визначення предметної сфери технічного регулювання органів системи МВС України. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: провести аналіз положень національного законодавства, що регламентує діяльність у сфері технічного регулювання; визначити на його підставі предмет технічного регулювання, стандартизації та науково-технічної діяльності; охарактеризувати предметну сферу технічного регулювання, що здійснюється органами системи МВС України, залежно від функцій, які при цьому реалізуються.

Розглядаючи технічне регулювання як одну із форм правового регулювання, можна констатувати, що його предмет складають конкретно визначені адміністративним законодавством правовідносини, що виникають у процесі здійснення стандартизації, розробки технічних регламентів, прийнятті або затвердженні таких регламентів, а також здійсненні оцінки відповідності.

Звідси доцільно зробити фундаментальний висновок про те, що предмет технічного регулювання не обмежується правовідносинами, які складаються у зв'язку із розробленням технічних регламентів, але включають також і ті, що виникають у процесі стандартизації (за умови подальшого використання розроблених стандартів у процесі технічного регулювання) та проведення оцінки відповідності.

Передусім розкриємо предмет діяльності системи МВС України щодо стандартизації та розробки технічних регламентів.

Так, відповідно до ст. 5 Закону України від 05.06.2014 № 1315-VII “Про стандартизацію” об'єктами стандартизації є:

- 1) матеріали, складники, обладнання, системи, їх сумісність;
- 2) правила, процедури, функції, методи, діяльність чи її результати, включаючи продукцію, персонал, системи управління;
- 3) вимоги до термінології, позначення, фасування, пакування, маркування, етикетування тощо [1].

Законом України від 10.02.1995 № 51/95-ВР “Про наукову і науково-технічну експертизу” до об'єктів наукової та науково-технічної експертизи віднесено: діючі об'єкти техніки (в тому числі військової) та промисловості, споруди, природні об'єкти тощо, стосовно яких виникає потреба отримати науково обґрунтовані експертні висновки; проекти, програми, пропозиції різного рівня, щодо яких необхідно провести науково обґрунтований аналіз і дати висновок про доцільність їх прийняття, впровадження, подальшого використання тощо [2].

Що стосується безпосередньо предмету технічного регулювання системи МВС України, то згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1057 “Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання” до нього належать: піротехнічні вироби; технічні засоби охоронного призначення; спеціальні засоби індивідуального захисту та активної оборони; мисливська і спортивна вогнепальна зброя; холодна зброя; конструктивно схожі із зброєю вироби для розваг і відпочинку [3].

Органи системи МВС України беруть участь у здійсненні науково-конструкторських розробок, випробуванні наведених вище об'єктів, а також розробці у встановлених законодавством випадках технічних регламентів.

На підставі аналізу ч. 3 ст. 11 Закону України від 15.01.2013 № 124-VIII “Про технічні регламенти та оцінку відповідності” можна зробити висновок, що предметом технічного регулювання є відповідність продукції, пов'язаних з нею процесів або методів виробництва чи інших об'єктів національним стандартам, міжнародним стандартам або вимогам, визначеним у технічних регламентах [4].

При цьому, на сьогодні МВС України розробляє технічні регламенти лише щодо єдиного предмету регулювання – піротехнічних виробів.

Зокрема, чинним на сьогодні є Технічний регламент піротехнічних виробів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 839. У ньому визначені такі предмети технічного регулювання:

– піротехнічна суміш – сукупність компонентів (елементів), призначених для спорядження піротехнічного виробу з метою одержання різноманітних ефектів;

– піротехнічний виріб – виріб, призначений для створення світлового, іскрового, димового, звукового та/або змішаного ефекту шляхом горіння (вибуху) піротехнічної суміші та/або вибухової речовини;

– піротехнічні вироби, призначені для транспортних засобів, – складові частини системи безпеки транспортного засобу, що містять піротехнічні речовини, призначені для активізації засобів безпеки транспортного засобу;

– сценічні піротехнічні вироби – піротехнічні вироби, призначені для використання на сцені як у приміщенні, так і на відкритому просторі, зокрема ті, що використовуються під час кіно- та телезйомок;

– феєрверки (феєрверочні вироби) – піротехнічні вироби, призначені для використання під час проведення розважальних заходів [5].

Крім розробки технічних регламентів, органи системи МВС України беруть участь у проведенні науково-дослідних та науково-конструкторських робіт, здійсненні науково-технічних розробок, результати яких згодом використовуються в діяльності органів системи МВС України. За допомогою виконання цих робіт визначаються вимоги та основні характеристики відповідних розробок, а також перевіряється їх відповідність таким вимогам, тобто фактично в цьому випадку мова йде про організацію оцінки відповідності.

Зокрема, відповідно до ст. 24 Закону України від 15.01.2013 № 124-VIII “Про технічні регламенти та оцінку відповідності” оцінка відповідності здійснюється в таких формах: випробування, декларування відповідності, сертифікація та інспектування тощо [4].

Предметом (результатом) науково-технічних (експериментальних) розробок відповідно до Закону України від 26.11.2013 № 848-VIII “Про наукову і науково-технічну діяльність” є нові або істотно вдосконалені матеріали, продукти, процеси, пристрої, технології, системи, об'єкти права інтелектуальної власності, нові або істотно вдосконалені послуги [6].

Реалізація функції щодо здійснення науково-технічних розробок та проведення їх випробування покладається на ДНДІ МВС України. Аналіз його основних функцій дозволяє зробити висновок, що до предметної сфери науково-технічної та науково-конструкторської діяльності МВС України належать:

– спеціальні транспортні засоби для забезпечення діяльності підрозділів органів внутрішніх справ України;

– спеціальне форменне обмундирування для особового складу підрозділів особливого призначення МВС України;

- засоби реєстрації мовленнєвої інформації, що циркулює в каналах зв'язку;
- засоби та системи радіоконтролю [7];
- технічні, програмні, апаратні та програмно-апаратні засоби та системи технічного захисту інформації;
- новітні зразки техніки, методів та способів їх застосування;
- технічні засоби для вибухотехнічних підрозділів, а саме: а) для локації, безпечного транспортування та знешкодження вибухових пристроїв (локалізатори вибуху, вибухозахисні контейнери, гідрогармати); б) для підвищення безпеки особового складу під час роботи з вибуховими пристроями (маніпулятори, набори спеціальних інструментів); в) для виконання комплексу робіт із розвідки, транспортування та знешкодження вибухових пристроїв (робототехнічні комплекси);
- технічні засоби для спеціальних підрозділів: а) для руйнування перешкод (вибухові пристрої, механічні інструменти); б) для забезпечення доступу до закритих об'єктів (штурмові драбини, драбини) тощо [8].

Особливим предметом технічного регулювання системи МВС України є спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, дозволені до виготовлення, реалізації (продажу), придбання, реєстрації, обліку, зберігання (носіння) і застосування. До них, зокрема, належать:

- упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії (газові балончики);
- газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії [9].

Таким чином, предметну сферу науково-технічної діяльності органів системи МВС України як складової технічного регулювання, складає широка система виробів, технічних засобів та ін.

Крім визначених вище засобів відповідно до Інструкції, затвердженої Наказом МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622, до предметної сфери технічного регулювання у частині визначення вимог до виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання належать: 1) зброя невійськового призначення та боєприпасами до неї; 2) холодна та охолощена зброя; 3) пневматична зброя калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 м/с; 4) спеціальні засоби, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії; 5) спеціальні засоби індивідуального захисту, активної оборони; 6) основні частини зброї, холодної зброї, охолощеної зброї, пневматичної зброї та пристрої до них; 7) вибухові матеріали і речовини; 8) стрілецькі тири і стрільбища, мисливсько-спортивні стенди [10].

Здійснення оцінки відповідності, як вже згадувалось раніше, органами системи МВС України включає перевірку дотримання вимог технічних регламентів, національних або міжнародних стандартів відносно засобів, що використовуються в діяльності системи МВС України.

Наприклад, у січні-лютому 2016 р. проведено державні випробування спеціалізованого броньованого автомобіля для перевезення особового складу “Козак-001”, який призначений для сил спеціальних військових операцій Збройних сил України [11], у березні 2016 р. пройшли державні випробування бронетранспортера БТР-4К; активну участь у підготовці та проведенні його випробувань брали і спеціалісти відділу спеціального транспорту науково-дослідної лабораторії спеціального транспорту та форменого одягу ДНДІ МВС України [12], у цей же період працівники зазначеного відділу брали участь у проведенні визначальних відомчих випробувань автомобіля Renault Midlum. Цей сучасний, багатоцільовий, повнопривідний вантажний автомобіль зможе замінити уже

застарілі ГАЗ-66 як у Збройних силах, так і в підрозділах Національної гвардії України [13] тощо.

У ході проведення оцінки відповідності органи системи МВС України передусім перевіряють безпечність та функціональність відповідних розробок.

Відповідно до Директиви Європейського Парламенту й Ради 2001/95/ЄС “Про загальну безпеку продукції” під “безпечною продукцією” розуміється будь-яка продукція, яка в нормальних або обґрунтовано передбачуваних умовах використання (включаючи термін служби й, коли доречно, введення в дію, встановлення або потреби в обслуговуванні) не становить жодного ризику або становить тільки мінімальні ризики, адекватні з використанням продукції, і такі, що вважаються припустимими при дотриманні високого рівня захисту здоров'я й безпеки людей, з урахуванням, зокрема:

- властивостей продукції, у тому числі її складу, пакування, умов зборки й, коли доречно, встановлення й вмісту;
- наслідків цієї продукції відносно інших видів продукції у випадку, якщо можна обґрунтовано передбачати використання першої спільно із другими;
- зовнішнього оформлення продукції, етикеток, що містяться на ній, можливих попереджень та інструкцій відносно її використання й знищення, а також будь-яких інших вказівок або інформації щодо продукції;
- категорій споживачів, які піддають себе ризику при використанні продукції, зокрема, дітей і людей похилого віку [14].

Стосовно піротехнічних виробів при оцінці безпечності та функціональності згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 839 “Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів” перевірці підлягають:

- 1) конструкція, розміри та якість піротехнічного виробу, в тому числі розгорнутий хімічний склад піротехнічної суміші та/або вибухової речовини;
- 2) фізична та хімічна стійкість піротехнічного виробу та сумісність його складових частин за всіх звичайних і передбачуваних атмосферних умов (температура, вологість);
- 3) наявність засобів, призначених для запобігання випадковому запуску піротехнічного виробу;
- 4) наявність інструкції та маркування українською мовою щодо безпечного використання (у тому числі радіусу небезпечної зони дії), зберігання та утилізації піротехнічного виробу;
- 5) стійкість піротехнічного виробу, комплектувальних виробів та пакування до пошкоджень, спричинених звичайними та передбачуваними умовами зберігання та транспортування [5].

Отже, предметом перевірки при здійсненні оцінки відповідності, що проводиться органами системи МВС України, є безпечність та функціональність спеціальних технічних та інших засобів, що використовуються у діяльності МВС України або щодо яких система МВС визнана суб'єктом технічного регулювання.

Таким чином, на підставі проведеного вище аналізу предмет технічного регулювання органів системи МВС України можна визначити як регламентовані актами адміністративного законодавства правовідносини, що виникають у процесі здійснення стандартизації, розробки технічних регламентів, прийнятті або затвердженні таких регламентів, а також здійсненні оцінки відповідності засобів, що використовуються в діяльності МВС України або щодо яких система МВС визнана законодавством суб'єктом технічного регулювання.

Предметну сферу технічного регулювання системи МВС України доцільно розмежувати залежно від форми здійснення такого регулювання. Так, предметом

розробки технічних регламентів є безпечність та функціональність піротехнічних виробів; предметом стандартизації та оцінки відповідності можуть бути безпечність та функціональність мисливської та спортивної зброї, боєприпасів до неї, спеціальних технічних засобів, спеціального автотранспорту, форменого одягу та інших засобів, що використовуються в діяльності системи МВС України. Зокрема, перевіряють підлягають їх комплектація, сумісність складових елементів, стійкість до пошкоджень хімічного, механічного та іншого характеру, відповідність встановленим розмірам та габаритам тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 16.10.2017).
2. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 № 51/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 16.10.2017).
3. Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1057. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1057-2015-%D0%BF> (дата звернення: 16.10.2017).
4. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19> (дата звернення: 17.10.2017).
5. Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 839. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/839-2011-%D0%BF> (дата звернення: 16.10.2017).
6. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 18.10.2017).
7. Розвиток системи радіозв'язку в Міністерстві внутрішніх справ України та Національній поліції України : наук. посіб. / упоряд. : М.Г. Вербенський, В.О. Криволапчук, Т.О. Проценко та ін. Київ, 2016. 355 с.
8. Державний науково-дослідний інститут МВС України: науково-технічна діяльність. URL: <http://dndi.mvs.gov.ua/equipment.html> (дата звернення: 17.10.2017).
9. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 № 706. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/706-93-%D0%BF%20> (дата звернення: 16.10.2017).
10. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.98 № 622. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/print1443096086270858> (дата звернення: 18.10.2017).
11. Випробування бронеавтомобіля “Козак-001”: офіційний веб-сайт Державного науково-дослідного інституту МВС України. URL: <http://dndi.mvs.gov.ua/aspekt.html> (дата звернення: 17.10.2017).
12. Випробування БТР-4К: офіційний веб-сайт Державного науково-дослідного інституту МВС України. URL: <http://dndi.mvs.gov.ua/aspekt%20c.html> (дата звернення: 16.10.2017).
13. Випробування автомобіля Renault Midlum: офіційний веб-сайт Державного науково-дослідного інституту МВС України. URL: <http://dndi.mvs.gov.ua/aspekt%20g.html> (дата звернення: 16.10.2017).
14. Директива Європейського Парламенту й Ради 2001/95/ЄС “Про загальну безпеку продукції”: Міжнародний документ від 03.12.2001. URL: http://www.consumerinfo.org.ua/must_know/legislation/1047/8378/ (дата звернення: 16.10.2017).

Отримано 28.11.2017